

Brossa i Cuervo, Joan (Barcelona 1919-1998)

Poeta en el més ampli sentit del mot, escriví poesia en estrofes tradicionals (sonets, odes sàfiques, sextines, romanços, etc.), poesia quotidiana (també anomenada antipoesia, per la seva temàtica i forma prosaica), proses circumstancials (recollides a *Vivàrium* - 1972 - i *Anafil*-1987 -) i poètiques, teatre, guions de cinema, poesia visual i poesia objectual. Per a Brossa no existiren els gèneres ni les fronteres entre les arts. Començà a escriure ocasionalment durant la guerra civil, però fou mentre feia el servei militar a Salamanca que es llençà a l'experiència d'escriure imatges hipnagògiques. Ja a Barcelona, conegué J.V. Foix l'any 1941 i, després, Joan Miró i Joan Prats. Gràcies als consells d'aquests, els seus primers llibres, *La bola i l'escarabat* (1941-43) o *Fogall de sonets* (1943-48), guanyaren en elaboració i retòrica, sense renunciar a les tècniques més estrictament surrealistes. En la mateixa línia neosurrealista, escriví *Romancets del Dragolí* (1948) i començà la seva trajectòria teatral, segurament per la necessitat d'introduir acció i moviment als poemes. L'any 1947 participà en la realització de la revista *Algol*, llavor del que seria *Dau al Set*, els fundadors de la qual foren Joan Brossa, Antoni Tàpies, Modest Cuixart, Joan Ponç, Arnau Puig i Joan Josep Tharrats. Durant aquesta època també escriví proses com el recull *Proses de Carnaval* (1949) o la pseudonovel·la *Carnaval escampat o la invasió desfeta* (1949). A partir de l'any 1950, la poesia de Brossa experimentà un tomb cap al compromís social, en part gràcies a la coneixença del poeta brasiler João Cabral de Melo. *Em va fer Joan Brossa* de 1950 representa un trencament formal i temàtic profund (la realitat retratada amb un llenguatge prosaic). Aquest interès polític-social també el manifestà Brossa en odes, sonets i obres de teatre d'una estructura més tradicional (*Des d'un got d'aigua fins al petroli* -1950-, *Catalunya i selva* -1953- o *El pedestal són les sabates* -1955-, entre els llibres de poesia, i *Cortina de muralles* -1951-, *Els beneficis de la nació* -1958- o *Or i sal* -1959-, entre els de teatre). Al costat, però, hi hagué un interès conceptual, que desenvolupà especialment a partir dels anys seixanta (*Poemes civils* -1960-, *El saltamartí* -1963-, etc.). A més, paral·lelament, inicià experiències de poesia visual i objectual, que l'aconduirien cap al món de la plàstica. Les seves col·laboracions amb artistes són abundants: *El pa a la barca* (1963), *Novel·la* (1965), *Frègoli* (1965), etc., amb Antoni Tàpies; *Oda a Joan Miró* (1973) i *Tres Joans* (1978), amb Joan Miró; *Cartipàs* (1974) i *La cabaleta* (1974) amb Moisès Villèlia; *Tal i tant* (1983), amb Frederic Amat; *El bosc a casa* (1990) amb Perejaume; *Brossa i Chillida a peu pel*

llibre (1995), amb Chillida, etc. En el camp teatral, els anys seixanta representaren la intensificació d'accions-espectacle o altres gèneres parateatral, com els monòlegs de transformació o els ballets i concerts, on destaquen les col·laboracions amb Josep M. Mestres Quadreny i Carles Santos (*Suite bufa* de 1966 o *Concert irregular* de 1968). D'altra banda, a partir de la sorpresa que va suposar en el moment de la seva publicació *Poesia Rasa* (1970) (selecció de llibres escrits des de 1943, continuada a *Poemes de seny i cabell* -1977- i *Rua de llibres* - 1980-) i els sis volums de *Poesia escènica* (entre 1973 i 1983) Brossa s'anà imposant com una de les figures cabdals de la literatura catalana contemporània, alhora que començava a ser reconegut internacionalment com a artista plàstic. Des de la primera exposició antològica a la Fundació Miró, *Joan Brossa o les paraules són les coses* (1986), les exposicions i la confecció d'objectes es convertiren en una constant per al poeta. A més, les seves peces han arribat al carrer, mitjançant els anomenats poemes corporis, com el *Poema visual transitable* al Velòdrom de la Vall d'Hebron (1984) o *Bàrcino*, a la plaça de la catedral, a Barcelona (1994), entre molts d'altres. De tota manera, la dedicació a la plàstica no interrompé la producció literària. Paral·lelament als poemes escènics, visuals i objectes, Brossa no deixà de practicar el poema curt de caràcter lúdic, breu i sorprenent (*Els entra-i-surts del poeta. Roda de llibres* 1969-75). I en la dècada dels setanta començà a desenvolupar un nou gènere poètic, la sextina, forma medieval amb la qual experimentà fins als límits (els seus llibres de sextines són recollits a *Viatge per la sextina* 1987). En els seus últims llibres, es constata una continguda i emotiva reflexió sobre la vida i la mort, plena de digressions i serenitat (*Passat festes* 1995, *La clau a la boca* 1997, *Sumari astral*, 1999). Rebé diferents premis o reconeixements (premi Ciutat de Barcelona 1987, medalla Picasso de la Unesco 1988, Premi Nacional d'Arts Plàstiques 1992, Premi Nacional de Teatre de la Generalitat 1998, etc.).

Bibliografia

BORDONS, Glòria (1988): *Introducció a la poesia de Joan Brossa*, Barcelona: Ed.62 (Llibres a l'abast, núm.235).

BORDONS, Glòria (1990): "*Els entra-i-surts del poeta. Roda de llibres (1969-75)* de Joan Brossa", *Reduccions*, núm.48: pp.35-57.

Brossa 1941-1991 (1991), Madrid: Museo nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Cultura (textos de V.Combalia, J.Cabral de Melo i P.Gimferrer, biografia de P.Palomer i bibliografia de G.Bordons).

CABRAL DE MELO, João (1951), pròleg a *Em va fer Joan Brossa* de Joan Brossa, Barcelona: Ed.Cobalto (reproduït al catàleg de Madrid, 1991).

COCA, Jordi (1992): *Joan Brossa. Oblidar i caminar*, Barcelona: Edicions de la Magrana (L'Esparver Llegir, núm.42).

GIMFERRER,Pere (1973). "*Poesia Rasa* de Joan Brossa", *Guia de la literatura catalana contemporània*, Barcelona: Ed.62.

Joan Brossa o les paraules són les coses (1986), Barcelona: Fundació Miró (presentació de R. M.Malet, estudi de M.LI.Borràs i biografia i bibliografia a càrrec de P.Palomer).

ROMEU,Josep (1981): epíleg a *Vint-i-set sextines i un sonet*, Barcelona: Ed.62 (Els llibres de l'Escorpí, Poesia núm. 70).

SACRISTAN,Manuel (1970): pròleg a *Poesia Rasa* de Joan Brossa, Barcelona: Ed. Ariel (reproduït a *Poesia Rasa I*, Barcelona: Ed.62, 1990).

TERRY,Arthur (1977): pròleg a *Poemes de seny i cabell* de Joan Brossa, Barcelona: Ed.Ariel (reproduït a *Quatre poetes catalans*. Barcelona: Ed.62, 1991).

VALLÉS, Isidre (1996): *Joan Brossa: les sabates són més que un pedestal*, Barcelona: Editorial Alta Fulla.

Glòria Bordons